

Agresivita v diskusích na internetu

Bohumila Junková

ABSTRAKT:

V příspěvku se věnujeme psané nepřipravené komunikaci čtenářů na Novinkách.cz. Téma diskuse je dáno úvodním textem, obvykle zprávou, na niž diskutující reagují. Ve zprávách převažují negativní informace, mnohé čtenáře iritují a probouzejí v nich negativní pocity. Někteří diskutující reagují agresivně, což má vliv na výběr jazykových prostředků. Běžně užívají prostředky silně expresivní, často i vulgarismy, třebaže je jejich užívání zakázáno. Pozornost věnujeme nejen vulgarismům, které jsou užívány i v mluvené komunikaci, ale všímáme si i nových slov, která diskutující sami tvoří v souladu s tématem diskuse. Kromě reakcí na výchozí zprávu komunikují diskutující mezi sebou, hodnotí své názory, vzájemně se napomínají za nedostatky, kterých se dopouštějí, často se zcela odchýlí od původního tématu. Jazykový materiál jsme čerpali z diskusních příspěvků čtenářů na Novinkách.cz v období leden–prosinec 2016.

KLÍČOVÁ SLOVA:

stylistika, komunikace na internetu, expresivita, vulgarismy, jazykové hry, obraznost, frazémy, kontaktné prostředky

ABSTRACT:

The study deals with unprepared written communication of the readers visiting the Novinky.cz server. The topic for the discussion is stated in an introductory article, mostly based on current news, which is subsequently commented on by the readers. The information usually carries or implies some negative aspects irritating the readers and initiating negative emotions. Some of the readers react aggressively, which influences their choice of language devices. They use expressive language including vulgarisms, though their use is forbidden in such discussions. Apart from vulgarisms, which are used in spoken language as well, we also focused on neologisms created by the participants in the discussion according to the topic. Besides the reaction to the news itself, the participants often exchange and evaluate opinions, notify each other of misunderstandings or shortcomings and frequently even leave the original topic behind. The language material in question is based on the discussions of the readers of the Novinky.cz server which appeared between January and December 2016.

KEY WORDS:

stylistics, communication on the Internet, expressiveness, vulgarisms, language games, imagery, phrasemes, devices expressing contact

Mezi hojně navštěvovaná diskusní fóra patří Novinky.cz. Téma diskuse je dáno zprávami, k jejichž obsahu se lidé vyjadřují. Výchozí texty přinášejí informace z domova i ze zahraničí. Nejvíce se lidé zajímají o aktuální události dne, zvláště o ty, které se přímo dotýkají jejich života. Stejně jako v ostatních médiích i na Novinkách.cz převládají témata přinášející negativní informace. Čteme o politických a finančních problémech, o neštěstích, o živelních pohromách, zatímco příznivých informací je méně.

Diskutujícími jsou lidé různého věku, vzdělání i životních zkušeností. Tyto údaje nejsou nikde uvedeny, pokud se o nich diskutující sám nezmíní. Třebaže jde o texty spontánní, předem nepřipravené, podobně jako je tomu i v běžné mluvené komunikaci, někteří striktně vyžadují spisovnost. Napomínají ostatní nejen za prohřešky proti spisovnosti, ale upozorňují na neznalost pravopisu a na nevhodné výrazy. Vstřícné přístupy k jazyku jsou v kontrastu s diskutujícími, kteří se nad výběrem jazykových prostředků nezamýšlejí a ve snaze rychle zaujmout stanovisko k tématu užívají prostředky se zvýšenou expresivitou, často vulgární.

Vulgarismy jsou slova hrubá, sprostá, neslušná, jejich užívání v komunikaci je společensky nepřijatelné. Tvoří velmi širokou a nesourodou skupinu. Setkáme se s nimi nejen v běžné komunikaci, ale v rámci stylizace též v textech uměleckého funkčního stylu. V minulosti měly obvykle komickou funkci (Hrabák 1962). Vulgarismy byly v textech uměleckého funkčního stylu nejprve užívány jen v řeči postav, postupně se jejich výskyt rozšířil i mimo toto pásmo, běžně se vyskytovaly v písňových textech 70. a 80. let (Krčmová 2008). P. Nejedlý (2015/2016) nahlíží na vulgarismy z pohledu adresáta i produktora. Uvádí různé typy komunikačních situací, v nichž se vyskytují, a zamýšlí se nad prostupnou hranicí mezi vulgaritou a pouhou expresivitou. Některé výrazy svůj expresivní význam postupně ztrácejí a jsou nahrazovány výrazy novými. Podle naší zkušenosti v hodnocení míry vulgarity hrají významnou roli generační rozdíly. Pokud jde o analytické texty publicistického funkčního stylu, i zde mají vulgarismy (bohužel) své uplatnění. Často jde o citace toho, co někdo řekl. Třebaže je z kontextu zřejmé, že publicista užívání vulgarismů odsuzuje, neváhá je v textu použít. Nezřídka tak poukazuje na způsob mluvy některých známých osobností (Junková 2010).

Proti událostem, o nichž informují média, je adresát bezmocný. Dostává informace, k níž sice může zaujmout svůj názor, dokonce se o něj i podělit s ostatními, ale na jejíž vývoj či řešení vliv nemá. Tato skutečnost mnohé stresuje a patrně je to jedním z hlavních důvodů, proč jsou tak často užívány vulgární výrazy. Jejich prostřednictvím se diskutující snaží přesvědčit ostatní o správnosti svého nazírání a odsoudit to, s čím nesouhlasí. Jazyk se tak stává prostředkem k vyjádření agresivity, ale následně i jejího uvolnění. Někteří komunikanti nevystačí se slovy „již hotovými“. Je zajímavé sledovat tvoření nových lexémů, jejichž prostřednictvím texty získávají na expresivitě. Pokud jsou to pojmenování jednoslovná, umožňují vyjádřit názor způsobem značně kondenzovaným.

Během roku 2016 patřily k nejnavštěvovanějším diskusím ty, které přinášely informace o migrantech do Evropy. Pojmenování migrantů vytvořená diskutujícími jsou silně expresivní: *Alahovci, Alibaba s jeho loupežníčkama, arabáci, banda agresivních lehkoživků, černohubky, čmoudi, invazivní čmoudi, islámští psi, machometánci, multikulturalistická sluníčka, musláci, muslimská svoloč, muslimská špína, nelegálové, nadržení bumbříčci, nerecyklovatelný odpad, opálený (=pl), opice, potkani, pricmoudici, přičmoudlí, retardovaní asociálové, slimák/slimáci (= muslimové → muslimáci), šmejdi, tmavíni, tma-vočech, Z..M..R..D..I* apod. Je zřejmé, že obraznost hraje v mnohých pojmenováních stěžejní roli. Nejčastěji je to původ migrantů, barva kůže, odlišná víra, ale i další vlastnosti, nejčastěji charakterové, a to jak skutečné, tak i předpokládané. Téměř všechna pojmenování obsahují záporný postoj k migrantům, stejně je tomu i v publicistických

textech, na jejichž obsah reagují. Výchozí texty informovaly převážně o teroristických akcích, o agresivním chování migrantů a o problémech s nimi v zemích EU.

Další početnou skupinou lexemů vytvořených diskutujícími jsou hanlivá pojmenování Angely Merkelové, která je kvůli svému vstřícnému přístupu k migrantům formou pozvání do Evropy podle mnohých hlavním viníkem problémů, které jejich příchodem v některých evropských zemích vznikly. Autory při tvoření uvedených příkladů inspirovalo nejčastěji křestní jméno, příjmení, funkce, kterou v politice Německa zastává, často v kombinaci s adjektivy, která vyjadřují záporné hodnocení, např. *Adolfína Hitlerová, Andžela Al Merkl, bába Makrela, blbá nána, krava německa, Kunhúta z Berlína, Mama Merkl, maminka selátek = kráva, Merkelbába, nenáviděná führerka, stará čůza, šílená Angelika, šílená milka-teta Merkel, ta ošklivá hnusná bába, vražedkyně Evropy* aj.

V diskusích je věnována negativní pozornost i dalším politikům. Mezi těmi, kteří vzbuzují negativní emoce, jsou často nejvyšší představitelé našeho státu. Výjimkou nejsou ani několikaslavná pojmenování, např. *česká připosraná vládní garnitura, mstivý vševědoucí virotik (Miloš Zeman), přizdikakáčové (někteří politici), sněm Kalousko-Huhňajovy melodybojs (Kalousek a Schwarzenberg), Sralbotka (Sobotka), vláda Hurvínků (současná česká vláda), zubopleš (Sobotka)* aj.

Diskutující neopomíjejí ani skupiny profesní nebo etnické. Pravděpodobně snaha zviditelnit se se projevuje různými typy jazykových hříček, např. *indočeši (cikáni), indiáni z Indie (cikáni), prestituti (novináři), rektálové (rektoři)*. Odmyslíme-li si agresivní reakce a záporné emoce, které k jejich tvoření vedou, působí často humorně.

Společným znakem agresivně laděných neologismů je negativistický přístup k lidem i k hodnocení různých situací. Pokud jde o způsoby tvoření, diskutující využívají nejčastěji skládání, odvozování, občas i univerbizaci, např. *Abdulásburg (návrh na pojmenování vesnice v SRN), dobroserové, lžimédia, multikulti svět, muslimácká politika, petrodolary (peníze za ropu), vlezdoprdelková asistence* apod. Jindy jsou agresivní prostředky použity při oslovení některého z komunikantů, jehož příspěvek je tímto způsobem současně i hodnocen, např. *rusoblbofile!, trapáku*.

Oblíbeným tématem na Novinkách.cz je počasí. Většina lidí si vůbec neuvědomuje specifiku meteorologické terminologie, neboť ve funkci termínů se užívají i slova, jejichž obsah není v běžné komunikaci přesně vymezen, např. *převážně, občas, na většině území, místy, ojediněle* aj., avšak v meteorologii mají význam zcela přesný, udávající se v procentech (Junková 1995). Diskutující, kteří se nacházejí v části území, kde se zmiňovaný jev nevyskytne, se zlobí na špatnou předpověď a viní z toho konkrétní lidi. Jazykové prostředky, nejčastěji oslovení, jsou v porovnání s výše uvedenými výrazy co do agresivity mírnější, např. *madam Honsová, lady Honsová*, možná proto, že jde o ženu. Důvodem volby mírnějších výrazů může být i skutečnost, že Dagmar Honsová pouze informuje o počasí, na jehož vývoj nemá vliv, na rozdíl od Angely Merkelové, která je napadána za názory, jimiž se veřejně prezentuje a s nimiž většina diskutujících nesouhlasí (viz výše). I když je občas použito vulgární slovo či frazém, např. *paní Honsová, už jste opravdu na dvě facky*, obvykle je patrná alespoň snaha o částečné zmírnění jeho obsahu, např. *Hvězda Meteopresu Dagmar Honsová, která předpovídá z cibule*, popř. je užito deminutivum, např. *houničko milostivá (hovno)*.

Nesouhlas s obsahem úvodního textu někdy vyjadřují diskutující formou přání. Mnohá z nich jsou formulována velmi stručně. Agresivita se v nich projevuje jednak užívanými vulgarismy, např. *Ať už jdou s tou politickou korektností do pr.dele!!!*, jednak obraznými prostředky, např. *Kéž by bylo aspoň -25 st. aspoň by pouštní krysy pomrzli jak blechy*, ale i vlastní „tvorbou“, např. *Ať žije Absurdistán-Babánistán* (Pozn. = ČR).

K vyjádření nesouhlasu jsou s oblibou užívány různé typy frazémů (Čechová 1986, 1993). Časté jsou frazeologické prostředky lidového původu, ale i všeobecně známé citáty z bible, např. *Občas žvaní jako by sežral šalamounovo hovno, ale to se k němu asi snese* (M. Zeman); *Švédsko se nemusí nechat zničit, stačí když se bude držet hesla, oko za oko a zub za zub*. Výhodou je, že je většina lidí zná. Protože v diskusích převládají negativní hodnocení, jejich autoři se často vyjadřují velmi vulgárně, např. *N..... a vylízat!; Lidí jsou už stejně úplně v pr*eli; protože víš, že jsi úplně v hajzlu aj*. Někdy známé frazémy upravují, jindy je sami aktuálně dotvářejí. Mnozí diskutující si občas uvědomují nevhodnost vulgárních prostředků a snaží se expresivitu zjemnit tím, že vulgární slovo nahradí, např. *Pošlete je do zadního lusu; Evropa je prostě a jednoduše v zadeli*.

Komunikace na internetu se netýká pouze reakcí na téma úvodního článku. V diskusích se pravidelně setkávají lidé, kteří se znají podle jména, a dokáží vzájemně odhadnout své názory. Někdy se zcela odchýlí od tématu úvodního textu a komunikují spolu o něčem úplně jiném. Zajímavou součástí dialogu jsou agresivní reakce na názory jiných diskutujících. To se může projevit už při pozdravu, ten totiž není v těchto případech prostředkem navázání kontaktu, ale projevem agresivity (Junková 2013). Další negativně laděná pojmenování obvykle následují, např. *Blbečku ... drž hubu ty joudo; Fešáku!! Máš tam haldu nepřesností, polopravd a lží; Chci vidět Vás, chytrolínko nabubrělá; Vážená paní, vy jste opravdu úplně vilízaná; Veškrnko, ty jsi ale 3,14ča; Kedroň, voni jsou opravdu jednoduše a mnohá další*.

Někteří diskutující jsou obsahem úvodního textu natolik iritováni, že svůj diskusní příspěvek začínají klením. Vyjadřují tím záporné emoce: rozhořčení, silný nesouhlas s něčím, zlost, a mají proto potřebu někoho urazit nebo mu vynadat, např. *Kurňa Sobotko dělejte něco; K.U.R.V.A. kdy už konečně ty paka pochopí, že je třeba jednat o okamžitém odsunu těchto rádoby migrantů, tato svoloč zamoří za rok celou Evropu a bude totální hotovo.Co je pořád vede k tomu mlít lidem kraviny o tom, jak se asimilují jo oni se totiž asi milují ALE Na našich holkách...Chápete to vy bando politických tupých hlav?* Někdy jde o jazykovou hru (viz i další odstavec).

Důvodem k agresivitě může být i neobvyklé jméno některého z diskutujících. Cílem je nositele příjmení ponížít, zranit, ale i vyjádřit nesouhlas s jeho názory, např. *Cucpérová odkud to cucáš ty plky*. (Pozn. diskutující se jmenuje Cipcerová); *Veš(z) krnová je obtěžující cizopasník, ale pomáhají na to spreje, které koupíte v každém zverimexu; A Plášil prášil jako baron až mu z huby lítaly h....a!* Nesouhlas se často projevuje přímým útokem, např. *.....pavlíku, ty jseš duševní lazar pěkně vymaštěnej blboun.....; Hrachovec ty moulo, jestli ti to ještě nikdo neřekl, tak stát jseš ty, tve detu, Já, tvůj soused adt.-:~)); Rojšl ty musíš být kofola!!! apod.*

Rozhořčení nad odlišnými reakcemi jiných komunikantů vede ke snaze zesměšnit je. Obvykle jsou zlým způsobem napadány vlastnosti a schopnosti diskutujících, např. intelekt, vzdělání, duševní zdraví aj.: *Ježíši pane Černý tady vraždí na ulicích a vy sem pletete soc. dávky napadl jste ze žebříku, když jste trhal rybíz? Máte vůbec dokon-*

čenou základku? Já jen kvůli vašemu myšlení.; Zase na propustce doma pane Siegoni? Že se ten váš psychiatr nestydí....tak zkazit vaší rodině svátky.... Je s podivem, že autorkami vulgárních reakcí jsou často ženy, u nichž bychom předpokládali, že se vulgárními výrazy nebudou prezentovat: Tak si tu komouši hezky onanujte nad vaším proruským alkoholikem:-))))))))))))) Pevně věřím, že mě hezky omítnusujete- je to vždy pro mě jistota jak jsem vám hlupáci podráždila vaše žlučníky :-)))))))))))). Je však třeba vzít v úvahu, že mnozí diskutující se záměrně stylizují do jiných rolí pokud jde o pohlaví, vzdělání (mnozí uvádějí svá jména s tituly), věk či bydliště a svou účast v diskusi mohou brát jako hru.

Snaha zranit něčí osobnost se projevuje různými způsoby. Často jsou někteří diskutující podezíráni z konzumace alkoholu, pod jehož vlivem podle mínění jiných své názory sdělují, např. *Vy už máte dost, jděte si lehnout; alkoholik Schäuble; Hájková, Dostál a jim podobní — vy se třeba uduste a po...te. Zrovna vy Hájková co lopete první ligu. :-);* Alkohol hraje svou negativní roli při zmínce o současných politicích, o nichž je známo, že mají k alkoholu kladný vztah, např. *PROČ PLÁCÁTE TYTO PTÁKOVINY? Pan Zaorálek má slintání alkoholika z hradu u zádele:-)))).*

Třebaže volba prezidenta se konala před několika roky, stále se k ní mnozí diskutující vracejí a vzájemně se osočují připomínáním negativního chování jednoho či druhého kandidáta, např. *Výborně pane prezidente, jen tak dál! držím palce. Lepšího prezidenta od slavné „sametové“ jsme zatím neměli — tod můj názor; Prostě jasný volič Kchááárla fon Pose.plena co?Jiný názor,než ten tvůj nepřipadá v úvahu.Jsi prostě jen ubohý levičácký neomarxista!!!!; Zeman je občas svérázný,ale zaplať pán bůh za něj.Polodementní chroptící Švajcik by nám sem tu verbež nastlal stejně jako Skopčákům bučivka Merkel; Je možné, že v Klatovech jsou dnes taková vypratlaní tupci??? Ty bys asi rád toho chrápajícího degenera, že??? Jde o téma natolik oblíbené, že jej najdeme i v reakcích na úvodní texty zabývající se počasím.*

Agresivita projevující se nadměrným užíváním expresivních jazykových prostředků se netýká pouze kritického přístupu k účastníkům diskuse, k představitelům naší i zahraniční politiky, ale i médií. Kritizována jsou témata článků na Novinkách.cz, jejich zpracování, chyby a stylistické nepřesnosti, např. *No to je zase po ránu článek, že by člověk zvracel; Bože můj.. To jsou zprávy po nedělním ránu... :*(, negativně hodnoceny jsou i některé televizní stanice, např. *čt1 a čt24 jsou snůškou hnoje.*

Negativní hodnocení nemusí nutně obsahovat vulgární prostředky, dokonce se domníváme, že mnohdy jsou účinnější některé ironicky míněné formulace, např. *Mám rád pozitivní zprávy, hned je den veselejší, jen tak dál.* (Pozn. Jde o reakci na zprávu „Na rozbouřeném moři umírali uprchlíci, ze 17 běženců doplaval na Samos jeden“); *Pendrek, slzák a vodní dělo jsou nejlepší tlumočníci do orientálních jazyků.* Agresivita je patrná pouze s přihlédnutím ke kontextu.

Závěrem lze říci, že agresivními prostředky vyjadřují diskutující rozhořčení nad obsahem úvodních článků a nesouhlas s názory jiných. Negativní postoje jsou v mnoha případech signálem vlastní nejistoty, často i příznakem slabosti a bezmoci. Je velmi pravděpodobné, že někteří lidé nejen v diskusích na internetu, ale i v běžné komunikaci, nevnímají negativní obsah vulgárních prostředků, protože jsou sami zvyklí je užívat v běžné komunikaci, slyší je v médiích a v komunikaci některých politiků. Jejich skutečný obsah si možná ani neuvědomují.

Důvod, proč se lidé účastní diskusí na Novinkách.cz, vyjádřil ve svém příspěvku jeden z diskutujících: *Všechny ty diskuze jsou v podstatě vlastní zkušenosti pisatelů. Dávají možnost „ulevit si“. Pro některé chytré a pctiveto myslící politiky by mohly být dokonce jistou inspirací. Možno by to i snížilo „to zbytečné žvanění“, jak nazval jednání v poslanecké sněmovně A.Babiš. Jenomže háček, ani ne tak háček jako veliký hák, je v tom, že hles lidu nikoho nezajímá, názory DEMOKRATICKÉ VĚTŠINY nikdo neče a přitom je to v úpodstatě JEDINÁ možnost jak říci veřejně svůj názor.*

Příklady byly shromažďovány v období leden–prosinec 2016 a jsou záměrně uvedeny bez jakýchkoli úprav.

BIBLIOGRAFIE:

- Čechová, M. (1986): Dynamika frazeologie, *Naše řeč* 69. 4, s. 178–186.
- Čechová, M. (1993): Kulturní frazeologie v současné komunikaci, *Naše řeč* 76. 4, s. 179–183.
- Hrabák, J. (1962): Několik úvah o obecné češtině a vulgarismech v současné české próze, *Naše řeč* 45. 9–10, s. 289–298.
- Junková, B. (1995): Termíny v meteorologii, in: Žemlička, M. (ed.), *Termina* 94. Liberec 21.–23. června 1994. *Konference o odborném stylu a terminologii. Sborník příspěvků*, Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 164–168.
- Junková, B. (2010): *Jazyková dynamika současné publicistiky*. Praha: ARSCL.
- Junková, B. (2013): Způsoby reprezentace názorů v psaných textech funkčního stylu prostředřlovacího na internetu, in: Klímová, K. — Kolářová, I. — Tušková, J. M. (eds.), *Stylistika v kontextu historie a současnosti*, Brno: Masarykova univerzita, s. 209–214.
- Krčmová, M. (2008): Deklarování estetické funkce jako konstituující faktor projevu, in: Čechová, M. — Krčmová, M. — Minářová, E., *Současná stylistika*, Praha: NLN, s. 296–328.
- Nejedlý, P. (2015/2016): Vulgarismy v lexikálním systému i v komunikaci, *Český jazyk a literatura* 66. 1, s. 5–13.